

the system of state regulation, the system of legal rules, by the low level development of business environment and technology market. Considering the tendencies of the world economics and the latest developments on the world political scene, particularly in Ukraine, the problem concerning reform of the system of state regulation with the purpose to create conditions for development and introducing of modern technologies and innovative products is urgent as never before. Besides, effective management of the creating and use of intellectual resources in the enterprises is also important for ensuring their innovative development.

Key words: *innovative development; innovative activity; industrial enterprises; competitiveness.*

УДК 339.137.2

О. В. Мороз, С. С. Воловодюк

ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Досліджено еволюційний процес видозміни теорії економічної та конкурентної рівноваги із врахуванням впливу історичних особливостей економічних систем. Таким чином, аргументовано необхідність застосування плановірності як принципово нової якісної характеристики у формуванні конкурентної рівноваги із врахуванням інверсійного характеру перехідного економічного періоду.

Здійснено аналізування впливу економічної глобалізації на середній та малий бізнес національного рівня. Висвітлено актуальність застосування категорії плановірної конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів середнього та малого бізнесу за умов переходу безособового масового споживацького попиту до попиту локального та селективного характеру. Побудовано блок-схему процесу формування плановірної конкурентоспроможності виробника, базовою основою якої є формула нового комерційного успіху.

Ключові слова: *конкуренція, глобалізація, плановірність, економічна рівновага, конкурентоспроможність.*

Вступ. В умовах ринкової економіки господарюючі суб'єкти функціонують в умовах гострої конкуренції, що обумовлює досягнення переваг як результату постійних і ефективних зусиль організації. Реалізація цієї цілі залежить перш за все від конкурентоспроможності підприємства.

Конкурентоспроможність являється багатовимірною категорією, що визначається багатоаспектністю самого явища конкуренції. Дослідженню проблем конкурентоспроможності присвятили свої праці українські та зарубіжні науковці, серед яких особливий внесок належить В.Базилевичу, Я. Базиліюку, Л.Балабановій, І.Брітченку, Є.Бойку, В.Василенку, З.Варналію, В.Гейцю, В.Горбатову, В.Гризі, Л.Довгань, М.Долішному, Ю.Іванову, М.Пітюличу, Н.Тарнавській, Л.Чернюк, Р.Фатхутдінову, Ф.Котлеру, М.Портеру, Дж.Саксу, А.Стрікленду, А.Томпсону, К.Прахаладу, Г.Хемелу та ін.[1-6]. Водночас слід зазначити, що опис категорії «конкурентоспроможність» в період інтернаціоналізації та глобалізації економіки, а також методи її діагностики та аналізу потребують додаткового уточнення.

Мета дослідження: здійснити опис впливу факторуплановірності на внутрішньофірмову конкурентну рівновагу та набуття конкурентоспроможності у діяльності суб'єктів господарювання країн з перехідною економічною системою за умов глобалізації економіки.

Методологія дослідження. В процесі досліджень було акцентовано увагу на принципах аналізування вагомості плановірності у забезпеченні економічної рівноваги за особливостей феномену масового виробництва та конкурентного протистояння на сучасному етапі розвитку національної економічної системи.

Виклад основного матеріалу

В останній чверті ХХ ст. і початку ХХІ ст. в зв'язку посиленням глобалізації не було практично ні одного уряду, який би не проголосив підвищення конкурентоспроможності однією із основних задач економічної політики [2 с.145]. Однак, до цих пір про єдине розуміння суті зазначених процесів говорити проблематично.

Глобалізація світового господарства – процес складний і суперечливий. Як політиками, так і науковцями ще до кінця не усвідомлена її роль у розвитку цивілізації. Глобалізація породжує велику кількість проблем та протиріч, насамперед у соціально-економічній сфері для економічної системи України, слід згадати фінансову кризу 1997-1998 рр., та 2008-2009 рр. [7-8]. Однак, із врахуванням гео економічного розташування України включення до загальносвітового економічного простору представляється безальтернативним. Для забезпечення належної конкурентної позиції економіки нашої держави слід враховувати, що одним із найважливіших аспектів глобалізації є розширення конкуренції між господарюючими суб'єктами за умови збереження ефективної системи зовнішньоекономічних зв'язків. В цьому контексті відчутно дає про себе взнаки проблема набуття конкурентоспроможності національним виробником.

Ринок, що має давнє історичне коріння і за період еволюційних видозмін, які сформували його релевантну основу, довів свою життєздатність. Однак слід враховувати, що ринок не є ідеальним механізмом. Як зазначено [9], «... хоч ринкові механізми саморегулювання в кожному конкретному випадку здатні перебороти кризові тенденції в економіці, однак в цілому для ринкової системи характерні періодичні коливання об'єму національного продукту, зайнятості і цін, при чому дані коливання є наслідком не лише зовнішніх факторів, але і недосконалістю самих ринкових механізмів (кін.цит.)».

Тривалі енергетичні, сировинні, а також демографічні кризи, що мають руйнівний вплив на економіку, підштовхують до пошуку нових форм ведення господарської діяльності, які б зменшили негативні тенденції розвитку та надали вирішення нових і традиційних соціально-економічних проблем [10].

Сучасна загальносвітова економічна система має певні порушення відповідної рівноваги не лише на окремих ринках, але й сукупних попиту і пропозиції. Своєрідна рівновага, що запобігає хаосу на ринку, враховуючи чисельність задіяних учасників, завжди привертала увагу науковців. У даному напрямі в свій час проводили наукові дослідження А.Сміт, Д.Рікардо, А.Маршалл, Ж.Сей, Л.Вальрас, А.Курно, П.-Е. Самуельсон, К.-Дж. Ерроу і Дж. Дебре [11-15]. П.-Е. Самуельсон, акцентуючи [14] увагу на макроекономічній рівновазі, відмічав, що «без опису динамічного механізму, що характеризує реакцію системи на зміни зовнішніх умов, не може вважатися обґрунтованим жоден висновок, який спирається на аналіз порівняльної статистики; при цьому нестійка система, параметри якої зазнали змін, не обов'язково повинна знову повернутися до стану такої нової рівноваги (кін.цит.)».

Рівновага між попитом та пропозицією привернула увагу в свій час і Ж.Сея, який обґрунтував можливість безкризового розвитку ринкової економіки відповідно до «закону ринків», суть якого полягає у тому, що саме пропозиція створює відповідний їй попит. На думку Ж. Сея, надвиробництво стає неможливим тому, що в масштабі суспільства пропозиція і попит завжди урівноважуються. Даний закон, який пізніше було названо «законом Сея», мав як своїх прихильників так і критиків. Дискусії щодо його правомірності не завершені і на сьогодні [11].

У систематизованому вигляді явище рівноваги було відображено як логічна модель у працях А.Курно [12], що розробив теорію попиту та сформулював поняття економічної рівноваги. Г.Госсеном, що започаткував теорією раціонального споживання було

зафіксовано [11] принцип рівноваги індивідуального споживання та індивідуального виробництва. Дж.Б.Кларком, вивчаючи принципи рівноваги, було, в свою чергу, акцентовано [13] увагу на тому, що економічна рівновага у стані динаміки є неможливою, і цю рівновагу мають формувати самі виробники через планомірність.

Концепція загальної економічної рівноваги визнана головним творчим досягненням Л. Вальраса [12]. В рамках даної концепції розглядалася модель конкурентної рівноваги, що має скоріше теоретичний сенс, оскільки характеризує ідеальний конкурентний ринок. Ідея сумісності індивідуальних планів агентів, що закладена в працях К.-Дж. Ерроу і Дж. Дебре [14], які були послідовниками ідей Л. Вальраса передбачала те, що кожен виробник повинен знати свої виробничі можливості, а кожен споживач – свої потреби, а також обидві сторони повинні знати свої ресурси. Звідси можна стверджувати, що дане твердження передбачає для ведення успішної виробничо-господарської діяльності, зокрема, на рівні підприємства застосування прогнозування і планування щодо граничної величини у контексті раціонального використанні всіх наявних ресурсів та обсягів споживання.

Однак переважна більшість економічних теорій ХХ-ХХІ ст. була сформована за критичного підходу до можливості досягнення економічної рівноваги. Так, Дж.М. Кейнсом [15] було дано критичну оцінку «закону Сея» та теорії загальної рівноваги Л. Вальраса; натомість його власна теорія базувалася за принципом збереження ринкових механізмів саморегулювання на мікрорівні і здійснення суспільного, державного регулювання на макрорівні.

Сумісність індивідуальних планів агентів на рівні підприємства може забезпечити відповідну збалансованість між прогнозовано-очікуваним обсягом попиту та граничною мірою пропозиції, яка уможливить уникнення дефіциту та запобігання надвиробництва, але за умов іншого підходу до конкурентоспроможності.

В зарубіжних економічних словниках термін «конкурентоспроможність» (англ. – competitiveness, competitivestrength) визначається як спроможність організації здійснювати прибуткову господарську діяльність в умовах конкурентного ринку, яка забезпечується вмілим використанням управлінських, науково-технічних, економічних, виробничих, маркетингових і інших засобів для виконання ефективної господарської діяльності [16].

В вітчизняних [3,4], а також і російських [5] наукових виданнях здебільшого під конкурентоспроможністю розуміється здатність товару чи послуги переважати у конкурентній боротьбі в порівнянні з аналогічними товарами чи послугами інших виробників при цінах, що не є нижчими за середньоринкові.

Дані твердження мають логіку. Однак, бізнес, як динамічний процес, на сьогодні, вимагає від господарюючого суб'єкту набуття сталих конкурентних позицій. Тому конкурентоспроможність має розглядатись як процес, який враховуватиме масштаби та темпи економічної глобалізації та передбачатиме певну збалансованість, що забезпечить відповідну динамічну рівновагу. Таку рівновагу може забезпечити планомірність. Планомірність притаманна ринковій економіці як протидія стихійності, що формує надлишкову продукцію, яку швидка зміна споживацьких смаків робить неліквідною.

Як зазначено [17], зростаючий суспільний характер виробництва вимушує капіталізм видозмінюватись і пристосовуватись до нових об'єктивних умов. В результаті цього планомірність проявляється в інтегральній діяльності суб'єктів національної економіки, де закон вартості, закон конкуренції діють на формування відповідної пропорційності. Планомірність можна визначити кількісно через пропорційність, урівноваження складових частин структури цілого, тоді як якісна характеристика має вираз в гармонізації економічних відносин між суб'єктами, людьми, тобто в їх узгодженні сумісних дій. Якоюсь мірою це – перевага напрямів соціалізації та гуманізації економіки, своєрідне зміщення акцентів у бік етичного конкурування, в якому домінуватиме принцип переваги інтелекту над інстинктом. Тобто бажання до одержання прибутку, який є основною ціллю впровадження своєї діяльності суб'єктом-господарювання, не протирічить концепту про

доцільність аналізування можливих наслідків (екстерналій), що виникнуть під час одержання цього прибутку.

В умовах сучасної ринкової економіки, коли в основному має місце повна насиченість ринків, функціонування плановірності в якості економічного закону є об'єктивною необхідністю. Раціональна економічна поведінка суб'єктів господарювання має змінити свій характер. Так, якщо відповідно до поглядів австрійської школи маржиналізму ринкова економіка уявлялася сукупністю раціонально мислячих суб'єктів господарювання, які, вибираючи альтернативні варіанти застосування обмежених ресурсів, прагнуть до максимізації своєї власної вигоди [17], то нинішня економічна поведінка має передбачати не максимізацію, а оптимізацію у збалансованості власної вигоди і суспільно-економічних та екологічних наслідків впровадження господарської діяльності. Таким чином забезпечується напрям до стійкого розвитку із врахуванням прогнозованих негативних зовнішніх ефектів.

Стійкий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу і не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь щодо задоволення своїх власних потреб.

Зовнішні ефекти (екстерналії) – це негативні еколого-економічні наслідки економічної діяльності, які здебільшого не приймаються до уваги суб'єктами цієї діяльності [18,19].

На сучасному етапі всі розвинуті країни світу мають наміри зосереджувати зусилля у напрямі стійкого розвитку, який є необхідною альтернативою техногенній концепції, що базується на пріоритетному розвитку ринку, орієнтації на високі темпи економічного росту, експлуатацію природних ресурсів, безмежні можливості НТП, максималізацію споживання і т.д. [9]. Доречним буде вказати, що, на думку провідних економістів [10 с.67], початком процесу економічного розвитку національного господарства є відродженні насамперед малого підприємництва, із відповідними традиціями і цінностями як масового процесу.

У сучасному суспільстві насичення споживацького ринку товарами, що задовольняють базовий попит масового характеру, в основному завершено. Під впливом прискореного НТП споживчий попит якісно трансформується і на сьогодні характеризується динамічністю смаків та уподобань, прагненням отримати новий, вдосконалений товар вищої якості за доступною ціною. Досить солідарними є бачення науковців [3-5, 8, 10] з приводу того, що «...фундаментальні кількісні та якісні зрушення у механізмі конкуренції вимагають безпрецедентних організаційних змін небувалих масштабів, виникає необхідність постійного вдосконалення ключових компетенцій компанії та конкурентних переваг, що формуються на їх основі (кін.цит)» [10 с.67].

За таких умов, як це підкреслено у роботі [10 с.70-73], різко підвищується питома вага і значення селективного попиту, посилюється сегментація ринку, виділяється безліч груп споживачів зі своїми специфічними запитами. При цьому збільшується т.з. «ціновий опір» покупця, що виражається у відмові придбати товар або користуватися послугою, якщо в його уявленні корисний ефект не відповідає встановленій ціні. Тому ми згодні з думкою науковців, які вважають, що саме малим фірмам належить провідна роль в задоволенні локального попиту.

Малий бізнес як форма, що відображає зміст економічної поведінки господарюючого суб'єкта, є очевидно, базовою економічною субстанцією капіталізму. Світовою практикою накопичений великий досвід в питаннях організації і ведення як малого так середнього бізнесу. Останніми роками в багатьох країнах світу спостерігається різке зростання кількості підприємств, які відповідно до певних вимог мають відношення до такого за розмірами бізнесу, що свідчить про актуальність даної форми господарювання [10].

Приватне підприємництво, що охопило економіку України, свідчить про те, що в основі даного процесу лежать об'єктивні чинники розвитку ринкової економіки країни, однак статистичні дані за останні роки щодо основних структурних показників діяльності суб'єктів господарювання свідчать про тенденцію погіршення таких показників.

Основні структурні показники діяльності суб'єктів господарювання по Україні у 2010-2012 рр. (одиниць)[20]

Роки	Всього суб'єктів господарювання	підприємства				фізичні особи - підприємці		
		Всього	великі	середні	малі	Всього	суб'єкти середнього під-цтва	суб'єкти малого під-цтва
2010	2183928	378810	586	20983	357241	1805118	355	1804763
2011	1701620	375695	659	20753	354283	1325925	306	1325619
2012	1600127	364935	698	20189	344048	1235192	361	1234831

Як видно із даних, наведених у Табл.1, загальна кількість суб'єктів господарювання має тенденцію до суттєвого зменшення, а саме: зниження чисельності у 2011р. проти 2010р. становило 22%, у 2012р. зниження проти 2011р. становило 6%. Зниження кількості суб'єктів господарювання в основному було спричинено зниженням кількості підприємств малого бізнесу та фізичних осіб – підприємців, що відносяться до суб'єктів малого підприємництва.

Відповідно загальне зменшення кількості суб'єктів господарювання призвело до зниження чисельності зайнятого населення на всіх видах підприємств України. При цьому доречно відмітити, що особливо відчутним зменшення кількості зайнятих працівників мало місце саме на підприємствах середнього та малого бізнесу. Так, на підприємствах середнього бізнесу у 2011р. було задіяно на 140,7 тис. осіб (4,2%) менше ніж у 2010р., та у 2012р. в порівнянні до 2011р. – на 118,4 тис. осіб (3,3%). Загальне зниження по підприємствам малого бізнесу кількості зайнятого населення за період 2010-2012 рр. становило 113,3 тис.осіб або 5,2 %.

Таблиця 2

Кількість зайнятих працівників на підприємствах за їх розмірами у 2010-2012 рр. по Україні [20]

Роки	У тому числі						
	Всього, тис.осіб	великі під-ва		середні під-ва		малі під-ва	
		тис.осіб	% до загальної к-ті	тис.осіб	% до загальної к-ті	тис.осіб	% до загальної к-ті
2007	9247,5	3440,1	37,2	3482,7	37,7	2324,7	25,1
2008	9051,0	3594,3	39,7	3137,7	34,7	2319,0	25,6
2009	8350,3	3278,7	39,3	2844,2	34,0	2227,4	26,7
2010	7958,2	2400,3	30,2	3393,3	42,6	2164,6	27,2
2011	7793,1	2449,0	31,4	3252,6	41,7	2091,5	26,9
2012	7679,7	2484,2	32,4	3144,2	40,9	2051,3	26,7

Крім того відповідно до інформації, висвітленої у [20] ситуація щодо ефективності ведення виробничо-господарської діяльності підприємствами малого бізнесу також характеризується проблемністю (Табл.3).

Таблиця 3

Рентабельність (збитковість), усієї діяльності підприємств за їх розмірами у 2012 р. по Україні [20]

Роки	Рівень рентабельності (збитковості), %			
	великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства
2010	0,3	1,4	-0,5	*
2011	3,1	1,5	-1,8	*
2012	0,9	2,2	-3,3	-10,2

* категорію мікропідприємство запроваджено Господарським кодексом України від 22.03.2012 р.

Відповідно такі обставини накладають відбиток на характер інвестиційних процесів, що за відсутності з боку держави доступного кредитування, пільг, дотацій в достатній мірі створює критичні умови для стійкого розвитку малого та середнього підприємництва.

Між глобалізацією у даний час та глобалізацією на її ранніх етапах (1950-1960 рр.) є суттєві відмінності; останні полягають у тому, що раніше рушійною силою було масове виробництва, тоді як на даний час розповсюдження гнучкого виробництва та криза, яка супроводжує масове виробництво. За умови обрання шляху оптимального розвитку промисловості України, пов'язаного із збереженням та послідовним нарощуванням національного промислового потенціалу на основі ефективного використання як внутрішніх територіально-ресурсних можливостей, так і тих, що виникають внаслідок поглиблення економічної глобалізації, у національного виробника з'являться шанси встановлення відповідної рівноваги та відносної економічної стабільності, що забезпечать його конкурентоспроможність у загальносвітовому економічному просторі [21].

Загальносвітовий підприємницький досвід засвідчує, що вузька спеціалізація підприємств по виробництву вузлів, деталей, заготовок тощо робить високоефективними малі форми економіки [10 с.72]. Сучасне промислове виробництво характеризується високим ступенем спеціалізації, що зумовлює необхідність існування певної чисельності дрібних виробничих одиниць. Значне збільшення асортименту продукції та швидка його зміна, зниження серійності виробів, формування локального характеру споживацьких уподобань, робить високорентабельними невеликі за розміром господарські одиниці. Оперативна гнучкість малих господарських форм, самостійність, здатність швидко адаптуватися до умов, що змінюються, забезпечує виживання їх в ринковому середовищі. Необхідно відзначити також підвищений виробничий динамізм, господарську і географічну маневреність малого бізнесу, гнучкість у налагодженні і освоєнні виробничо-технологічних процесів, прагнення максимальною мірою враховувати змінні запити споживачів [10].

Сучасна глобалізація здійснюється на фоні прискорення НТП, гіперконкуренції й зростання ролі інформатизації. Як відзначено у [10], відмітною здатністю малих підприємницьких структур є короткий часовий інтервал, протягом якого здійснюються наукові розробки (здебільшого не більше одного року) і швидкість упровадження одержаних результатів дослідження у виробництво. Прискорене промислове освоєння винаходів надає малим підприємствам можливість одержати відчутний комерційний ефект саме на основі використання фактору часу. В ході обстеження західними економістами було встановлено, що ефективність наукових пошуків малого бізнесу в цілому по національній промисловості розвинених країн на 43% вища, ніж у найбільших корпорацій [10, с.75].

З огляду на вище зазначене недосконалий механізм національної економіки потребує складних реформаций: 1) на макрорівні економічна політика нашої країни вимагає кардинальних змін як у веденні виробничо-господарській діяльності так і у організаційно-управлінських підходах; 2) на мікрорівні щоб вистояти у конкурентному протистоянні керівникам підприємств потрібно руйнувати старі стереотипи і підходи (т.з. «творче руйнування»), що передбачає інноваційність у стилі мислення.

Креативність на мікрорівні, на наш погляд, перш за все повинна мати свій прояв у тонкощах ведення конкурентного протистояння. Відомо, що у своєму розвитку конкуренція пройшла шлях від простих до складніших форм. За будь-яких поглядів і трактувань незмінним по суті є те, що конкуренція – це економічний процес взаємодії, взаємозв'язку і боротьби між виступаючими на ринку підприємствами з метою забезпечення кращих можливостей збуту своєї продукції, задовольняючи різноманітні потреби покупців [3-5]. Однак оточуюча реальність потребує все більше зосереджуватись на процесі взаємодії та взаємозв'язку із споживачем, що може бути основою для формування умов економічної рівноваги у мікросередовищі. Крім того, враховуючи євроінтеграційний напрям економіки нашої країни, неодмінним вбачається врахування

екофакторів, відповідно до чого урядовою політикою при створенні умов для успішного розвитку національного товаровиробника акцент потрібно робити на бізнес із запровадженням принципу «що екологічно, то економічно».

Формуючи стійку платформу конкурентоздатного гравця у глобалізованому економічному просторі, національному виробнику доцільним є запровадження в управлінській практиці фактору планомірної конкурентоспроможності, що передбачатиме механізм формування балансу між прогнозно-очікуваним попитом та ліквідною пропозицією. Для забезпечення такого балансу пропонується при цьому використовувати формулу комерційного успіху (рис.1).

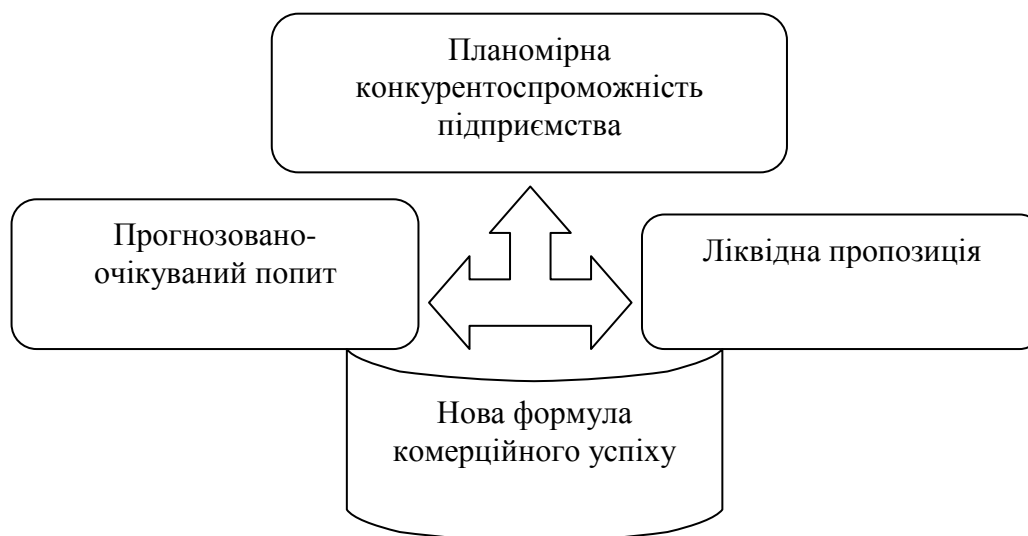

Рис.1. Система формування планомірної конкурентоспроможності підприємства (авторська розробка)

Базові напрацювання відносно нового підходу до формули комерційного успіху представлено у роботі [22 с.61]. Одна з формул зорієнтованих на епоху індустріального розвитку суспільства, має наступний вигляд:

$$\text{Успіх} = F(\text{Товар}, \text{Обсяг}); \quad (1)$$

Такий підхід в період індустріального розвитку має логічні передумови для застосування через наступні фактори:

1. Ненасиченість ринків товарів та послуг переважно внаслідок слабого рівня розвитку техніки і технічного виробництва.
2. Відносно низький рівень конкуренції як результат високих вхідних бар'єрів до бізнесу у наслідок високої вартості техніки і технологій.
3. Слабка інформаційна база споживачів про асортимент і якість товарів на ринку [22].

Гіперконкуренція, яку ми маємо на сьогодні, уможливорює шанси на успіх у бізнесі за умови, що діяти суб'єкт господарювання буде адекватно до реальних умов ринку та з врахуванням вимог відповідного ринкового сегменту. Зазначені умови закладено у другій формулі успіху, яка має відношення до постіндустріального розвитку економічних відносин [22 с.23]:

$$\text{Успіх} = F(\text{Рівень взаємовідносин}, \text{Вартість}); \quad (2)$$

Відповідно до цієї формули, бізнес сучасної компанії повинен будуватися не навколо вироблених нею товарів та послуг, а навколо відносин з її клієнтами. Звідси розвиток відносин із клієнтами розглядається як первісна функція по відношенню до вироблених компанією товарів і послуг. Саме відносини з клієнтом дозволяють точніше визначити зміст і обсяг реалізованих йому товарів та послуг і, по суті, є засобом включення клієнта до процесу створення тієї вартості, яка йому потрібна і якій буде надано дійсну оцінку. Щоб забезпечити клієнтів унікальною вартістю, необхідно зрозуміти унікальність їх потреб. Підприємства, поведінка яких будуватиметься на зазначеному концепті, будуть тільки отримувати переваги від прискорення НТП.

Висновок

Диспропорція між попитом і пропозицією формує дефіцит або надвиробництво. Із розширенням масштабів економічної глобалізації питання дефіциту у промисловому виробництві відійшло на задній план, тоді як проблема надвиробництва є вже загрозою. Об'єктивні умови сучасної економічної ситуації передбачають потребу запровадження категорії планомірна конкурентоспроможність як інструменту перспективного конкурентного протистояння. Зазначену категорію слід розглядати як процес формування балансу між прогнозно-очікуваним попитом та ліквідною пропозицією, який піддається коригуванню. В свою чергу, дана категорія передбачає узгоджену координацію внутрішньофірмових економічних процесів формування граничної міри пропозиції на основі результатів аналізу зовнішніх факторів впливу та прогнозу щодо очікуваного попиту. Застосування планомірної конкурентоспроможності у стратегічному управлінні дозволить уникнути формування як надлишків так і дефіциту та запобігти нерациональному використанню ресурсів.

Загальним висновком для корегування ефективної стратегії розвитку сучасних підприємств може слугувати наступна теза: щоб забезпечити клієнтів унікальною вартістю, необхідно зрозуміти унікальність їх потреб. Тому вважаємо за доцільне в межах вузькоспрямованих підприємств покласти на вказану вище категорію не лише прогнозування обсягів майбутнього попиту, але й важелі формування тенденції попиту майбутнього.

Список використаної літератури

1. Юрьева Т.В., А.В.Волжанин, Чжан Цин. Конкурентная политика организации в условиях кризиса: монография. – М.: Проспект, 2010 – 144с.
2. Кизим Н.А., Горбатов В.М. Концентрация экономики и конкурентоспособности стран мира. – Харьков.: ИД «ИНЖЕК» 2005. – 214с.
3. Довгань Л.Е. Конкурентоспроможність підприємств: монографія. / Л.Е.Довгань: К.: ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2004. – 144с.
- 4.Тарнавська Н.П. Управління конкурентоспроможністю підприємства: теорія, методологія, практика. / Н.П.Тарнавська; Тернопільський економічний ун-т.–Тернопіль: Економічна думка, 2008.–570с.
5. Фатхутдинов Р.А.Стратегическая конкурентоспособность: Учебник / Р.А.Фатхутдинов. – М.: Экономика, 2005. – 504 с.
6. Хамел Г. Прахалад К. Конкурируя за будущее : создание рынков завтрашнего дня / Г. Хамел, К. К. Прахалад; [пер.с англ. С. Каменский]. – М. : Олимп-Бизнес, 2002. – 288 с.
7. Глобальна економіка XXI століття: людський вимір: монографія / Д.Г.Лукашенко, А.М. Поручник, А.М. Колот та ін. – К.: КНЕУ, 2008 – 420с.
8. Майер Дж., Олесневич А. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Пер. з англ. – К.: Либідь, 2002. – 703с.
9. Жибинова К.В. Экономические основы экологии. [Электронный ресурс]. Красноярский государственный аграрный университет. Центр дистанционного обучения. 2005. Режим доступа: http://www.kgau.ru/distance/ur_4/ekology/cont/00b_sod.html

10. Стратегічне управління конкурентоспроможністю: епістологічні підходи та практична проблематика: монографія / [В.П.Мікловда, І.Б.Брітченко, Н.Ю. Кубіній та ін.] Полтава: ПУЕТ, 2013. – 307с.
 11. Мазурок, П.П. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях [Текст] : навч. посіб. / П. П. Мазурок. – К. : Знання, 2004. – 477с.
 12. Савченко А. Г. Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 441 с.
 13. Історія економічних вчень: Курс лекцій [Текст] / П.М. Тригуб. – Миколаїв : МФ НаУКМА, 2000. – 236 с.
 14. Довбенко М.В., Осин Ю.И. современные экономические теории в трудах нобелиантов. <http://www.monographies.ru/>
 15. Історія економічних учень [Текст] : підручник / за ред.: Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко. – К. : КНЕУ, 1999. – 564с.
 16. Конкурентоспособность//Англо-русский маркетинговый словарь.– Режим доступа: <http://dictionaries.rin.ru>
 17. Айнабек К.С. Теория общественного хозяйствования (Альтернатива экономической теории и экономика): Учебник: исправл. и дополн. – Караганда: КЭУК, 2014. – 608с.
 18. Економічні проблеми ХХІ століття: міжнародний та український виміри. За ред. С.І.Юрія, Є.В. Савельєва. – К.: Знання, 2007. – 595с.
 19. Форбс С. Спасет ли нас капитализм? Экономика эпохи iPod/ Стив Форбс, Элизабет Еймс; Пер с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2011. – 394с.
 20. Офіційний веб-сайт Державна служба статистики України
 21. Соціально-економічне становище України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг.ред. В.М.Гейця, (та інш). – К.: НВЦ НБУВ, 2009. – 687с.
 22. Хомяков В.І, Бакум І.В. Управління потенціалом підприємства. – К.: Кондор, 2009. – 400с.
- Стаття надійшла до редакції 24.06.2014.

O.V. Moroz, S. S. Volovodyuk
QUALITATIVE CHARACTERISTICS OF COMPETITIVENESS FORMATION
UNDER THE CONDITION OF GLOBALIZATION

This work has studied the evolutionary process of modification of the theory of economic and competitive balance taking into consideration the impact of historical features of economic systems. Thus, we have reasoned the necessity to use balanced development as a fundamentally new quality characteristics in the process of competitive equilibrium formation, taking into account the inversion nature of transitional economic period.

Attention is paid to the insufficient level of research with scientific-theoretical basis concerning the efficiency of competitiveness category in the period of internationalization and globalization of economies, certain disorder in the methods of diagnosis and analysis was also mentioned. Attention is focused on the need to establish business relations with regard to the rationalization of economic behavior of the involved entities. We also pointed out the relevance of revival of entrepreneurship, with its traditions and values as a starting position to begin the process of economic development of the national economy.

We have analyzed the impact of economic globalization on small and medium businesses at the national level. We have elucidated the relevance of using a category of systematic competitiveness of business entities of small and medium-sized businesses in conditions of transition from impersonal mass consumer demand to demand of local and selective nature. We have constructed a block diagram of the formation process of manufacturer's systematic competitiveness, the basic foundation of which is a formula of new commercial success.

Key words: *competition, globalization, balanced development, economic balance, competitiveness.*